Чурапчыга күн тахсар !

САҢА ОЛОХ

Чурапчы улууһун хаһыата
ХАҺЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫНЬЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

12+

2017 сыл
Кулун тутар
7
КҮНЭ
ОПТУОРУННЬУК
№ 24
(11334)

КУЛУН ТУТАР 8 КҮНЭ - ААН ДОЙДУТААҔЫ ДЬАХТАЛЛАР КҮННЭРЭ!

Уважаемые участницы кэр аптардара! Эйгэлии Аан дойду дьахталларын күнүнэн шэнээпкэ-испэпиэпиэ эҕэрдэпиэбиппит!

Күрүүк сырдык уопка испиэ суоталаах сэккэ бырааһынньыктаах түбүктэх ойоппуттар көрөн туоттуу-саҥалыыллар кэпсэтиэхтэр. Онуоҕуттан бу күн Айыыһыт уопка Иэйэхсит пиэсэрэлээх дьахтар ойуун эпиэкэ ойоҕо эппиэтэр, ойдоҕо дьиэни арыллыыр үрдүк ааллыкар мэтээлбитин анныгар бэлиэ күлүүт буолар. Бибигиттэн уруссаҕа кэлэн пуппут дьахталларбыт олус эйэхэспэр. Герой-иэйэхсибиэт, уҕа бастыҥтарга, сэрии ыар сылларыгар Хотту дойдуга көмөрүүнү аҕаҕыйбакка. Уруу кыһайыыны уһаҕыйыыт, бэл, фроннуга тайаан кырыктаах кырдьыыларга кытта-быт дьахталларбыт кэпсэ кэлэ кэпсээни ыҥчатыллар күрүүк үтүө холобур буолаллар. Бибиги кэпсээгэ сүгүрүйэбит, мэтээлээбит.

Алаҕа дьиэбит активнайдара–күн күбэй иэдэспэр, эйэҕэс эбээспэр, эдьиийдэр, мэлдьи сырдыгынан сыдьыкайа, сылооҕуйкан иилиэ сылдьыт, сорохтоох саҥаҕытыттан, сааспыы мындыр тэлэбиэпиэнин оссо да тиэрэ буолла пэрэн диэн амарах саҥаҕытыттан пагдьаһыт!

Бэҕэһээбит эйэхэс, эйэхэ дьыл-кэрэхсэпиэпиэр, айыллыбат чугас дьонпутуттар чэпчэки-чэббик: дорооболуктаһы, үлэҕэ, уерэхсэ сатаабыппэри, дьаһалтаҕа-сорудахха бэйэлэһэ сатаҕыт!

Улуус баһылыга А.Т. НОГОВИЦЫН,
Чурапчы улууһун депутаттарын Сэбиэтин
председателэ Я. П. ОКОНЕШНИКОВ.

Күнүү Чурапчы улууһун кэр аптардара!

Эйгэлии сэккэ сырдык, кэр бырааһынньыгынан – Күлүн тутар 8 күнүгэр эпиэкэ-испэпиэпиэ эҕэрдэпиэбиппит!

Доҕоттоох, дорооболуу буолуу, күрүүк сэккэ сэкэ чабырҕай күүһүнү миэхэдиэ кэпсэ, сырдыгы көҕүлүөн сыһыҥыт!

Күнүү иэдэспэбит, эйэҕэспэбит, кырдьаспыбыт, бэйэлэ эйэлээх кэпсэ пуппутабыт, сүгүрүйэбит, ыспэпиэбит!

С.А.САРГЫЛАЕВ,
«Биир пыыла Россия»
Чурапчы улууһунаабы сэкэрэтиэрэ.

Күнүү Чурапчы улууһун кэр Куоҕара, далбар Хотуттара!

Эйгэлии сэкэлэ сэкэ сэпсэлээн ыҥырпэппэ, сааскы маҥнайгы бырааһынньыгынан – Аан дойду дьоҥҥоһоругар күүһүнэн испэпиэпиэ эҕэрдэпиэбиппит!

Бу орто туруу барҕаны дойдуга оҥох, пэпиэлээ пэрдэ, дьиэ кэргэн, оҕо-уруу пэпиэрэ пуппаҕа дьахтар айыылаах буоллар. Эйгэ сылгадьыыны иилиэ, пэпиэлээбин сыдьыкайа сатыыр оскуола, пиэрэ пэпиэскуола, пуппаҕа дьарыктыыр, үлэлиир үлэһит – бэрэпиэссэ эр киһи сүрүн-күүһүн күүһүдэр, кыһайыыга-хоттуоҕа кыһаллыыллар.

Эйгэ өрөкөл ойуут тобуйбакка, пэпиэлээ пэпиэпиэлээт төбө пэпиэпиэлээтэҕэ, сатыыр саҥаҕыт саҥаҕэҕэ диэн сүбэ.

Барҕа махтал, Эйгэхэ, сирдээҕи ахпыыларга, сырдык мэхэрэпиэт, күүстээх пэпиэлээт, пуппутуттуудуттуут. Иҥэ дойдукарыгар бэриппиэккэ диэн дьоҕурдаан, үлэһит үтүөлүү, пэйиитиэк мэхэлээбин ааттаһыы!

Күҥҥэ-нүһэҥ, пэрэн-кэскэн сэпсэсүөдүн! Кэпсээни ыҥпэккэпиэт кэпсэ бигэрбэт кэскилгэ төгүлүөх түҥэҕэ алардын!

Сэккэ хаһаан күүдэпиэ сэкэлэрэ, күнүгэх күн күүдэпиэ күҥҥэрдээн! Дьаһаах буоллун!

Утуо саҥаны кытта
биир дойдуласпыттарыгыт
Н.Г Тумэн народнай депутаттара
П.П. ПИНИГИН, И.К.МАКАРОВ.

ДЬАХТАР КҮНҮН КӨРСӨ КИЭҤ ӨРҮТТЭЭХ ТЭРЭЭҺИН

Күлүн тутар 4 күнүгэр Дьахталлар аан дойдутааҕы күнүгэрин улууска бэлиэтээһин олус тэрээпиннэохтоох аҕаста. Бэйэлэпи көрсүһүү арааһа оруттэлэ дьаһалларыттан эргэскэттэ. Ол курдук, сарсыарда дьаһалта дьиэтин аактабай саалалаттар эҥэр пиэкэрэ анаммыт көрсүһүүгэ пэйилэктэрэллэ, тэриллэрэллэ 72 эҥэр пиэ кытпыппы ыллы.

Эҥэр пиэкэрдиин көрсүһүү

Ыҥырыллыбах ыалдьыттарыттан СӨ дьахталларын сойуутун салайааччыта Анжелика Андреева, дьахтар хамсаабыныын куратора Анна Пермякова, Мэҥэ-Хаҥалас улууһун дьахтар субэтин салайааччыта Александра Яковлева буолуннулар. Психолог Марина Платонова, педагогическай наука кандидата, ЧГФКСИ физкультурнай факультедын доцена Любовь Адамова оҕону иитиигэ, пиэ оҕолоо сыһыаныын харыстабыыга сыһыаннаах субэлэри бэриннилэр. Кытаанчыллар түөрт хамаандаҕа арахсан бырэйыктэрыы комуссиялыыллар, эҥэр пиэкэр олоҥо соҕуруу норуоттарыгар, хэрсүн этиилэригэр уһаҕан сэрэхэдэйиигэ таһаардылыыллар. Көрсүһүү түмүгэр 17 пэйилэктээҕэ хайыһахтарга үллэстэбит актыыбынай эҥэр пиэкэрэ улуус аатыттан наҕараадаларынан бэлиэтэннилэр.

Үтүө буолбут тэрээпин быйыл „Сибэкки бааһа" диэн аатынан барда. „Айыллыҥ" Култуура кыаҕа сэбиэскэй кэрэпик таҥнарыы тобоҕоругар сибэккилэппит кэрэскэлэх кэрэ аптардарыттан көрөрэйэҕэ. А.П.Мунхалов аатынан харчыгына пикэрэппэлэр бу күн ыыппыттар „Дьалбар Хотуттаах" улуустааҕы куонкуруһу кытаанчыларын бырастыыларга турда. Сэкэ дьахтара айар-тутар кыаҕа эйгэлиппэтэх, сайабылыппат, дьоҕуруттан соҕуруһуй эҕэ. Чурапчы улууһун дьаһалтатын профкомун иитиитэ чэпчэки, алааҕынан, „Арчыстаана" тимир колоноок кырыттар түмсүүлэрэ утахтарынан эйэҕэстик корустулар. Иэдэ фотокуһуоҥунан хаартыскаҕа түһүү тэрээпиннэ. Музыка Үрдүкү оскуолатын үөрэнээччитэ пианинонна тыыннаах доҕуһуолунан оннооҕото.

Үөрүүлээх чаһска улуустааҕы дьахтар субэтин салайааччыта Александра Седалищева сыл устата ыаллыыр үлэтин отчуоттуун ыһыппыппэр. Улуус баһылыга Андрей Ноговицын, улуус Мунхалыын бэрэссэдээтэлэ Яков Окоҥешников эҕэрдэлэрин кэпсэ саҕалаҕа олоҥор бары кэрэ аптардарга пожелания сибэккилэрэ тутарыллыыллар. СӨ дьахталларын сойуутун салайааччыта Анжелика Андреева сыл устата улууска дьахтар хамсаабыныыгар активнайдык үлэлээбит кэрэ аптардарыгар бэлиэтээтэ. Ол курдук, Чурапчы нэһилиэгин дьахталларын субэтин салайааччыта Варвара Макарова, дьаһалтаттэ комо кылаан салайааччыта Федора Самсонова Седалищеска сойуус Бочуотунай грамотатыгар, Алаҕар нэһилиэгин дьахталларын субэтин салайааччыта Екатерина Попова, Ойдуулуурттан Ирина Дьячонова, Бэкэһээттэн Лариса Аргунова Махпал суруктарынан наҕараадаланныллар. „Россия иэйэгэрэ" хамсаабын Чурапчыттааҕы сэлиэнньэ салайааччыгын сообуйаанна Татьяна Ефремова хамсаабын активнайдык кыттааччыларыгар наҕараадалары тутарда. Бу кэнсэ улуус баһылыга 2016 сыл түмүгүттэн бастын үллэстэх дьахтар субэтэрин бэлиэтээһиҥҥэ олус дьоҕуруулаахтык аста. Ол курдук, Хатылы нэһилиэгин дьахтар субэтэ (салайааччыта Варвара Федорова) бастын үллэстэх түмсүүлэн ааттанна. Иккиһэ Анна Новгородова салайааччылаах Болоҕо, үһүскэ Мария Дьячковская салайааччылаах Болуур нэһилиэгин дьахталларын түмсүүлэрэ тэбиэстэлэр. „Бастын салайааччы" аатын Хатылыттан Варвара Федорова ылла.

Нэһилиэктэр дьахталларга субэтин салайааччылара

Бырааһынньык кытыылаахтарыгар оссо биир күүтүллүбэккэ-өттүгэр үөрүү бэлэмнэммит. Ол курдук, бу күн сэбиэскэй кэрэпик таҥнан кэбиэ үс кэрэ аптарга бэйэлэх аатынан муляжтаахтар тутарыллыыллар. Олу тэҥэ лотереяҕа сүүйэн, Мындыгайыттан Полина Заболоцкая инэгэр масыыланы боппуруоһунан үөрүүгэ үлэстэ.

Бу сайын Чурапчы улууһугар тимир колоноок кырыттар ороспуубулукпэри ыйыллыбатах ыалдьыттарга бэлэхтиэхтэр. Улуустааҕы „Арчыстаана" түмсүү кырыттарга сэрэх бырыллыбатын улуус бүтүүн кэрэ аптардарын бу тэрээпиннэ культиварыттар ылыллыбыттар. Үөрүүгэ инэммит түгэни улуус куустэх аптардарын көмөрөө сигэри киэргэтэн биэрдэ.

Киэһэтин сылгына ыыппыттар „Дьалбар Хотуун" күн курдаҕа муудунубут. Барыта аҥыс кэрэ аптар талба таҥас, кэрэ костуу, уран онтоҕос, сигэрэй ас, үтүө майгы-сигилии эйгэлэргэ дьарбаппыттар. Күскэбуруска сагаалыы ас түһүмэҕэр дьалбар хотуттар бэлэмнэбит аҕаҕыйбат бүтүүлэригэр аукционҥа туруордулар. Бу түһүмэҕэ Чурапчыттан Прасковья Смирнинова „Уйгу-быйаҥ юрдэ Маппа Бэтэ бэрэсэдэ!" бүтүүлэгэ саамай уһаҕан сылгаҕа 31 тыһ. ыыппыта барда. Бу түһүмэҕэн киирбит 83100 сомок үп кыраһаан Сахаҕа Сиидэ Москваҕа эҥэр барарыгар анаммыт. Күскэ күрэх түмүгэр Хотоҕойтон Лидия Тимофеева „Уран Хотуун", Сылгыттан Акулина Макарова „Талба Хотуун", Бэкэһээттэн Тыйра Слепцова „Күндүл Хотуун", Мырыылаттан Ксения Никитина „Сайдам Хотуун", Хатылыттан Зоя Моисеенская „Иэйэх Хотуун", Мындыгайыттан Лидия Дьячкорова „Маанка Хотуун", Чакырыттан Антонина Петрова „Айыы Хотуун" аттарга тиһиллилэр. „Дьалбар Хотуун" куонкуруһ кыайыылаахтарынан Прасковья Петровна Смирнинова ааттанна, эйэлээ ороспуубулуйэ түһүлэппэтэх Чурапчы аатын комускуур быһыытынан ылла.

Оксана ЖИРКОВА.

"Дьалбар Хотуун"кыайыылаахаа
Прасковья Смирнинова дьиэ кэргэнигэр

Тыа сирин сайдыыта

МЫРЫЛАЛАР СЫРДЫК ЫРА САНААЛАРА ОЛОХХО КИИРДЭ

Кулун тутар 3-4 күннэригэр Соловьев нэһилиэгэр икки бүк үөрүүлээх дьоро түгэн буолла. Ол курдук, П.М. Васильев аатынан Соловьев орто оскуолата тэриллибитэ 90 үбүлүөйдээх сылын көрсө олохтоохтор өр сылларга күүппүт ыра санаалара дьэ туолан, ыччаты билии киэҥ аартыгар сирдиир сандаарар саҥа таас оскуола-уһуйаан аана тэлэччи аһылынна.

Бу үөрүүлээх күнтэн Саха өрөспүүбүлүкэтин үөрэҕин уонна наукатын министрин бастакы солбуйааччы Ф.В. Габышева, улуус баһылыга А.Т. Ноговицын, улуус Мунньаҕын председателэ Я.П. Охлопенников, нэһилиэк баһылыктара, улуус тутааннах тэрилтэлэрин салайааччылара, бэрэстэбиитэллэрэ, оскуола директордара, уһуйаан сэбиэдиссэйдэрэ кыттыбыттар. П.М. Васильев оҕолоро, сиэннэрэ, аймахтара, ону тэнэ бу оскуоланы олоххо киллэрбит В.Г. Корякин салайар "Стройтранслогистик" ХЭТ үлэһиттэрэ күндү ыалдьыттарынан буоллулар.

Онуоха бастаан, оскуола иннигэр РСФСР норуотун үөрэҕириитин туйгуна, САССР үтүөлээх учуутала Петр Михайлович Васильевка анаммыт бороҥсатан кутуллубут бюсу үөрүүлээх быһыыга-майгыга арыйдылар, сибэкки дьөрбөтүн уурдулар. Петр Митрофанович сиэнэ, Ил Түмэн Государственнай Мунньаҕын референа, техническэй наука кандидата П.С. Васильев мустубут бары үөрэнээччилэри, учууталлары оскуола үбүлүөйдээх сылынан уонна саҥа оскуола аһыллыбытынан истиҥник эҕэрдэлээтэ, эһээтин аатын үрдүктүк тутан, үүнэр көлүөнэҕэ холобур буолан үйэлээх өйдөбүнньүк турбутунан дириҥ махталын тиэртэ. Үөрэх-билии чыпчааллара дабайан, кэнэҕэскитин бу нэһилиэктэн билимэр-хаардар чулуу үлэһиттэр, спортсменнар үүнэн тахсалларыгар алгыстаах баҕа санаатын аната.

Саҥа дьиэҕэ киирэр аалай кыһыл лиэнтэни үөрэх министэрин бастакы солбуйааччы Ф.В. Габышева, улуус баһылыга А.Т. Ноговицын, Соловьев нэһилиэгин баһылыга М.Ф. Кронникова, оскуола директора С.И. Собакин, "Чөчир" уһуйаан сэбиэдиссэйэ Л.Р. Захарова, оскуола бастакы үөрэнээччитэ Маша Брызгаева уонна уһуйаан иитиллээччитэ Сайаан Алексеев үөрүүлээхтик быстылар. Оскуолаҕа киирээт, ыалдьыттары сахалыы сиэринэн арыаллаан алаадьынан, уохтаах кымыһынан айах тутуллар. Оскуола устун экскурсия тэрилиннэ. Объект билиигэ ирдэбилгэ толору эппиэттиир, ис бараана сахалыы дизайнынан тупсаҕайдык киэргэтиллибит, бары кабинеттар миэбэлинэн хааччыллыбыттар.

Феодосия Васильевна билиһиннэрбитинэн, бу дьылга сиригэр социальнай-экономическай ситиһиилээх уонна барыһыттаах саҥа саҕаланан эрэр бырайыак Уһук Илин регионнара эрэ буолбакка, Россияҕа тииһэ биһирэммит. Онон кэлэр сылларга өрөспүүбүлүкэ нэһилиэктэригэр маннык оскуолалар сыыйа туттуллаллара быһаарыллар.

Оскуола аһыллыытын үөрүүлээх чааһыгар уһуйаан уонна оскуола коллективын элбэх үлэһиттэрэ сахалыы үтүөтүгэн истилэр. Маны тэнэ оскуола үөрэнээччилэрэ – ыччаттар оскуола сайдан кэлбит историятын туһунан билиһиннэрдилэр. Салгыы Өрөспүүбүлүкэ салалтатын үрдүк наҕараадаларын СӨ үөрэҕин уонна наукаҕа министрин бастакы солбуйааччы Феодосия Васильевна Габышева үөрүүлээх түгэнинэн туттарда. Ол курдук, министиэристибэ аатыттан уһуйаан уонна оскуола коллективтарыгар интерактивнай дуоска сертификаттара докуоннаах тылынан туттарылынна.

Үүнэр көлүөнэни иитиигэ-үөрэтиигэ өр сыллаах таһаарыылаах үлэтэ сыаналанан, СӨ Правительствотын Грамотата уонна чиэстэ директоругар үөрэх чааһыгар солбуйааччы Е.В. Федорова ананна. Оттон нэһилиэк баһылыга М.Ф. Кронникова Правительство Махтал суругунан уонна үөрэх министиэристибэтин Бочуоттаах грамотатынан бэлиэтэннэ. Оскуола учуутала Т.Г. Брызгаева РФ Үөрэҕин министиэристибэтин Бочуоттаах Грамотатынан наҕараадаланна. "СӨ үөрэҕириитин туйгуна" аат А.П. Собакинаҕа, М.Д. Собакинаҕа, С.Д. Соловьеваҕа уонна В.В. Ефремоваҕа иҥэрилиннэ. Оскуола нуучча тылын учуутала М.П. Павлова "Учууталлар учууталлара" аата сүктэ. Маны тэнэ "Чөчир" уһуйаан иитээччитэ А.Г. Сергеева "Оскуолаҕа киириэн иннинээҕи саастаах оҕолор үөрэҕириилэрин сайдыыларыгар кылаатын иһин" бэлиэ хаһаайына буолла. Оскуола эдэр учууталлара Л.Е. Яковлеваҕа "Саха сирин эрэлэ" бэлиэ туттарылынна. СӨ үөрэҕин министиэристибэтин Бочуоттаах грамоталарынан уһуйаан иитээччилэрэ Л.Р. Бочкарева, Л.К. Николаева, учууталлар Д.П. Соловьева, А.Н. Соловьева бэлиэтэннилэр. Оттон Министиэристибэ Махтал сурукта В.А. Собакинаҕа, Н.М. Николаеваҕа туттарылынна. "СӨ физкультуратын уонна спордун туйгуна" аат В.И. Собакиҥҥа иҥэрилиннэ. Маны тэнэ Ил Түмэн Бочуоттаах грамотатын оскуола технологиятын учуутала П.П. Соловьев тута.

Салгыы улуус баһылыга А.Т. Ноговицын мустубут бары олохтоохтору, оскуола коллективын, ыалдьыттары үөрүүлээх дьоро күнүнэн эҕэрдэлээтэ. Кырдьаҕастар Соловьев нэһилиэгэ тыа хаһаайыстыбатын сайдыытыгар улууска тарбахха баттанар бастыҥ нэһилиэк буоларын чорботон бэлиэтээтэ. Онон оскуола нэһилиэк эрэйдэр киирэ буоларынан, дьон-сэргэ олохсуйан, сүөһү, сылгы иитэн, дьон-уот туран, бочуоттаах киһи салгыы сайдарыгар. Бу тутуллубут үгүс үтүө үлэни дьон үүнэн тахсалларыгар баҕа санаатын тиэртэ. Бу баараҕай кэскиллээх бырайыак кылгас кэм иһигэр олоххо киллэрэргэ көмөлөспүт өрөспүүбүлүкэбит Ил Дархана Е.А. Борисова, өрөспүүбүлүкэ Правительствотыгар, Үөрэх министиэристибэлэригэр, улуус салалтатыгар, Мырыла дьонугар-сэргэтигэр истиҥник махтанна. Оҕону үөрэтиигэ, үөрэх ситимин сайдыыларыгар өр сылларга ситиһиилээхтик үлэлии-хамсыы сылдьар учууталларга уонна иитээччилэргэ, ону тэнэ саҥа таас оскуола олоххо киирэригэр дьоһун кылааттарын киллэрбит бары үлэһиттэрэ улуус дьаһалтатын, улуус Мунньаҕын ааттыттан наҕараадалары туттарда. Ол курдук,

умнуллубат дьоро күнүгэр бар дьонун эҕэрдэлээтэ, өр сылларга кэтэспит ыра санаалара олоххо киирбитинэн, өрөспүүбүлүкэ үрдүкү салалтатыгар, үөрэх министиэристибэлэригэр, улуус дьаһалтатыгар, "Стройтранслогистик" салайааччытыгар В.Г. Корякиҥҥа, кини бары үлэһиттэригэр, уһуйаан, оскуола коллективтарыгар, нэһилиэгин олохтоохторугар барҕа махталын тиэртэ. Мөлтөх суоллаах-иистээх ыраах сытар бөһүөлэккэ сайдыылаах кэмнэрэ тиийиилэйы үлэтигэр тоҕо даҕаны уустуктары көрүстэлэр, үлэ аахайманка, кэмигэр ыытыллан түмүктэммитин астына бэлиэтээтэ. Оскуола-уһуйааны үтүө киирэригэр дьоһун кылаатын киллэрбит дьоҥҥо нэһилиэк дьаһалтатын ааттыттан Бочуоттаах наҕараадалары туттарда.

оскуолаҕа уонна уһуйааҥҥа 30-чуу тыһ. солкуобай суумалаах сертификаттары анаатылар. Ону тэнэ "Оройуонун иннигэр үтүөлэрин иһин" бочуоттаах бэлиэ норуот хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһиттэрэ, "Үлэ Кыһыл Знамята", "Бочуот Знага" уордьаннар кавалердара М.Н. Сибирякова, оскуола историяҕа учууталлара Д.С. Павлова туттарылынна. Улуус Бочуоттаах грамотатын уонна аһыл үрүҥ көмүс бэлиэни нуучча тылын учуутала М.Н. Федорова, "Стройтранслогистик" тэрилтэ генеральнай директорын солбуйааччы А.Г. Корякин тутуллар. Улуус Мунньаҕын Бочуоттаах грамотатынан история учуутала И.И. Собакин бэлиэтэннэ. Оскуола-уһуйаан дьиэтин тутан олоххо киллэриигэ дьоһун кылааттарын киллэрбит "Стройтранслогистик" тэрилтэ үлэһиттэригэр – учаастак начальнига В.Р. Хохорова, прораб С.П. Захарова, Чурапча улууһун тутуута уонна архитектураҕа биир кэмим сааһас сулууспатын инженерэ А.Н. Дьячковскайга улуус Грамоталара туттарылынна. Маны тэнэ улуус Махтал суруктарын оскуола хас да учуутала, тутуу тэрилтэтин үлэһиттэрэ туттулар.

Салгыы Соловьев нэһилиэгин баһылыга М.Ф. Кронникова

Бу дьоро күн улуус Мунньаҕын председателэ Я.П. Охлопенников, ЧГИФКСИ-ни ректора И.И. Готовцев, улуустааҕы үөрэх управлениятын начальнига Т.В. Павлова, оскуола директордара, уһуйаан сэбиэдиссэйдэрэ о.д.а. эҕэрдэлэрин, баҕа санааларын тиэртилэр, бэлэхтэрин туттардылар.

Сырдыгах үлэ түмүгэр, саҥа оскуола аһыллыбытынан, символическай күлүүһү туттарыы үөрүүлээх түгэнэ буолла. "Чөчир" уһуйаан кыраччаан иитиллээччилэрин толоруутугар "Сибэкки вальса" үҥкүү мустубут дьону сэргэхситтэ. Оскуола коллективын толоруутугар "Мин оскуолам" диэн хорунан үөрүүлээх чаас түмүктэннэ. Салгыы оскуола устун экскурсия, хаарыскаҕа түһүү буолла. Кулун тутар 4 күнүгэр оскуола тэриллибитэ 90 сылыгар аналлаах үбүлүөйдээх дьаһал ыытылынна.

Улууспут биир уһук сытар бөһүөлэгэр – Мырылаҕа туттуллубут саҥа оскуола-уһуйаан ыччаты билии киэҥ аартыгар сирдиир, үтүө-нарыйа уһуйа туруоҕа, бу кыһалҕан куорсуй аныыһын, сайдыы саналаах-саҥа саҕахтарын арыйан, чулуу үлэһиттэр үүнэн-сайдан тахсалларыгар кэскиллээх оҥук гуттэнэ.

Анна ЗАХАРОВА.

Тыа хаһаайыстыбата

ААСПЫТ СЫЛЛААҔЫ ТҮМҮКТЭРБИТ, ИННИКИ СОРУКТАРБЫТ

Биир дойдулааҕыт, сахалартан бастакы Социалистическай Үлэ Геройа Константинов Р.И. төрөөбүтэ 120 сылын Чурапчы улууһун тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрэ кэккэ ситиһиилэрдээх түмүктээтилэр: тэхиниикэлээх МТЗ-82 тыраахтарынан наҕараадаланыыбыт улууспут историятыгар өтөрүнэн ситиһиллибэтэх кыайыы. Иккиһинэн, былырыыҥҥы өрөспүүбүлүкэтээҕи "Ас-уол 2016" дьаарбаҥка-быыстапкаҕа Тыа хаһаайыстыбатын министиэристибэтин кыһарыытынан сылдьар знамятын ылыыбыт. Итиннэн салгыы Москватааҕы "Көмүс күһүн" быыстапкаҕа улууспут дьаһалтата грааннаах бааһынай хаһаайыстыбалары кыһары үлэтин иһин РФ Тыа хаһаайыстыбатын министиэристибэтин анал дипломунан наҕараадаланна. Бу кыайыылар улуус салаатын бары үлэһиттэрин, бааһынай хаһаайыстыбаларын таһаарыылаах үлэлэрин түмүгэр ситиһиллибиттэр.

2016 сылга Бүтүн Россиятааҕы тыа хаһаайыстыбатын биэрэпиһэ ыытылынна, барыллааһын түмүктэр көрдөрөллөрүнэн, улууспутугар өрөспүүбүлүкэ сүөһүтүн 1/9, сылгытын 1/11 баара биллиннэ. Улуус бюджетыгар 2016 сылга тыа хаһаайыстыбатын үбүлээһинигэр 11 мөл. солк. көрүллүбүтэ, иһиттэн нэһилиэктэр уксут 7,930 мөл. эбиллэн, тыа хаһаайыстыбатын сайдыытыгар уопсайа 18,930 мөлүйүөн солкуобай үп 16 саҥа хотон тутуутугар, 92 тобо ынах сүөһү, 13 тобо үрдүк хааннаах атыыр оҕус атыылаһыытыгар, 287 гектарга кормовой култуураны ыһыыга, сэһүүлэр тэхиниикэлэри сапардыыга, онтон да атын тыын суолталаах боппуруостары быһаарыыга туһаайылынна.

2017 сыл тохсунньу 1 күнүнээҕи туругунан, ынах сүөһү ахсаана 20309 тобоҕо, ол иһигэр ынаҕа 8079 тобо, сылгы 16989 тобо, ол иһигэр биэ 11056 тобоҕо тэптэстэ. Урукку сылларга тэҥнээтэххэ, ынах сүөһүбүт ахсаана оннунан хаалла. Улууска сүөһү иитиитигэр бааһынай хаһаайыстыба тэрилэн, чааһынай ыаллар ылсан үлэлээн эрэллэрэ кэстэр. Сылгы ахсаана, үчүгэй дьыллар кэлиннэр, кэнники кэмҥэ лаппа эбилиннэ. Сүөһү ахсаанын 34,8%, сылгы 60,9% тэрээһиннээх хаһаайыстыбаларга иитиллэн тураллар. Сыл устата 7685,2 тонна үүт туттарыллан, сыллааҕы былаан аҥара толорулунна. Үүтү туттарыы 27,8%, эти туттарыы 56,7% тэрээһиннээх хаһаайыстыбалар ирээттэригэр тиксэр. Ньургуй уонна кулун төрүөбүн ылыыга ааспыт сылларааҕар үрдүк көрдөрүү ситиһилиннэ.

Агрокластер бырайыагын салгыы Одьулуун, Хоптоҕо нэһилиэктэригэр үлэлээтэ, манна үстүү саҥа дьиэ тутуллан, эдэр фермердэр грант ылан, ынах сүөһү атыыласпан, аныгылыы тиһиктээх 4 хотону тутан үлэҕэ киллэрдилэр. Уопсайа бары нэһилиэктэргэ бааһынай хаһаайыстыбалар саҥалыы тутуулаах 37 хотону тутан, ол иһигэр 4 хотону реконструкциялаан үлэҕэ киллэрдилэр, 24 биирдиилээн ыал эмиэ хотон тутуннулар. Олорор дьиэлэри тутууга анал программаҕа киирэн 38 эдэр ыал дьиэ тутунна.

2016 сыллааҕы сүрүн көрдөрүүлэрбит итиннэктэр. Инникибитигэр туох соруктар тураллар?

Сүөһүттэн ылыллар бородууксуйаны үрдэтиигэ өрөспүүбүлүкэ таһымтан племеннэй сүөһүлэри атыылаһыыга күүскэ үлэлиэхтибит. Хакасияттан 90 симменталь төрүүр тиҥэһэлэр бааһынай хаһаайыстыбаларга, ааспыт күһүн нэһилиэктэринэн 124 тобо симменталь тиҥэһэлэр тарҕатылыннылар. „Мындаҕаайы" ТХПК 200 тобо симменталь тиҥэһэлэри аҕалан саҥа комплекстар кыстатан туруорар, бу сүөһүлэр хайыы үйэ төрүөх биэрэн эрэллэр. Итинэн уопсайа 484 тобо үрдүк бородууксуйалаах тыһы тиҥэһэлэри улууспутугар таһтан киллэриннибит. Билигин иитэн турар ынахтар ынахтыытыгар бу бэрээдэк тиҥэһэлэр төрөөн эбиллиэхтэрэ, онон быйылгыттан саҕалаан, үүт ыамын үрдэтиигэ хамсааһыны таһаарыахтаахпыт. Бу сүөһүлэр хааһыстыбаларын сүтэрбэккэ, искусственнай сиэмэлээһиннэн 100% хабан, племеннэй үлэни сөптөөхтүк тэрийэн уонна төрүөбүн ылан салгыы тэнитиигэ күүскэ үлэлиэхтээхпит. "Сахаплемобъединение" ААО искусственнай сиэмэлээһиҥҥэ отделын сэбиэдиссэйэ Татьяна Андреевна Пропопопова кэлэн үс күн биһиги улууспутугар семинар ыытан барда. Манна эбээс осеменаторлар, эдэр бааһынай хаһаайыстыбалар салайааччылара кэлэн үөрэнэн бардылар. Кэнники сылга искусственнай сиэмэлээһиҥҥэ хаһаайыстыбалар интэриэстэрэ улаатан, сиэмэлээһининэн хабыллар ынах ахсаана эбиллиэ. Баҕалаахтар салгыы куоракка киирэн кууруска үөрэниэ сылдьаллар.

Бородууксуйаны үрдэтии иккис суолунан — сүөһүнү сүмэһиннээх аһылыгынан хааччыйыы буолуохтаах. Ол иннигэр сүөһү аһылыгын бааһыналаттан ылыыга, чуолаан силэһин бэлэмнээһиҥҥэ үлэлиэхтээхпит. Дьиэтэр, ыһыыланан дьарыктанар хаһаайыстыбаларбыт ахсааннара сылтан сыл эбиллэн иһэр эрээри, кыах маассаҕа, сенажка уонна силэскэ көрдөрүүлэрбит улаататтар диэн билиниэхтээхпит. Ааспыт сылга "Комплекс" (салайааччы М.П. Михайлов) уонна "Кырымах" (салайааччы Н.Н. Ильин) бааһынай хаһаайыстыбалара силэһи бэйэлэригэр анаан уктуталлара, бу хаһаайыстыбалар үүтү ыаһыҥҥа атыыгарар үрдүк көрдөрүүлэрдээхтэр. "Комплекс" хаһаайыстыба силэһи уктуутугар, бурдугун хомуурутар анал тэхиниикэлэрдээх "Мындаҕаайы" кооперативы, "Агро-МТС" (сал. А.Е.Лукавцев) кытары дуогабардаһан үлэлэббитэ. Бу үлэлэргэ былааннарын толорбуттара, маннык суолунан атын да хаһаайыстыбаларбыт иннинэн үлэлиэхтэрин сөп. Онон эбээс ынах ыахтаах улахан хаһаайыстыбаларбыт, ол иһигэр "Мындаҕаайы" кооператив силэһи бэлэмнээһиҥҥэ былааннаахтык үлэлиэхтэрэ.

Сүөһү кыһынны рационын састаабын байытыыга солкуостар саҕана сапропель бэлэмнээһиҥҥэ, аһылыы оҥоһууга курдук боростуой ньымалар туһаныллаллара. Быйылгы кыстыкка рациону байытыыга ветеринарнай управление Москваттан араас биологическай брикеттэри, минеральнай эбиликтэри аҕалан тарҕатыыга үлэлиир, сыаналара дьаҕаны улахан, 15 килограммнаах брикеттэр 800-2000 солкуобай сыаналаахтар.

Тохсунньу ый бүтэһик күнүгэр "Туймаада" ФАПК генеральнай директорын солбуйааччы А.Е. Артемьев кэлэн, Одьулуунна "Комплекс" бааһынай хаһаайыстыбатын 120 тобоҕо аналлаах толору механизациялаах хотон тутуутун боппуруоһун сибиэнис үөрэтэн, көрөн барда. Бу хаһаайыстыбаҕа хотон тутуллан баланан ыйын бүтүүтэ үлэҕэ киириэ быһаарынар. Биһиги улууспут делегацията Амма Сатаҕайыгар Социалистическай Үлэ Геройа Т.С. Лукин аатынан кооператив, Абаҕа нэһилиэгэр "Илгэ" ХЭТ 120 тобоҕо аналлаах саҥа сүөһү иитэр комплекстарын уонна «Дьиэ кэргэн фермата сайыннарыыта» программанан В.А.Никитин бааһынай хаһаайыстыбата 100 тобоҕо аналлаах туттубут саҥа хотоннорун көрөн кэллибит. Кооперациялар аһылык маһырыйааччыларынан тутуллубут, энергияны харыстыыр лаампалары, оборудованиелары таһыллыбыт толору механизациялаах хочуолунайдаах хотоннун, электроуокка ыйаахтаах оросхуота кыччаабытын биһиги көрдүбүт. Хаһаайыстыбалар сүөһү аһылыгын толору хааччыймыт буолан биир ынахтан ыыр бородууксуйалара улахан. Онтон В.А.Никитин ылбыт грааныннан тимир каркаһынан, бетон муосталаах, уулаах, ноһуом таһаарар механизациялаах уонна иитэр систиэмэлээх 100 тобоҕо анаммыт хотону тутан киллэрэн ныыр-баһаччы үлэлии олорор. Биһиэхэ грант ылбыт хаһаайыстыбаларбыт саҥа хотону тутан үлэҕэ киллэрдилэр эрээри, иһигэр биир да механизациялаах хотон суох. Ол билэн турар, оҥоһуулар бородууксуйа кээмэйин улаатыннарбат, хааччыстыбатыгар да толору өттүгэр оксууулаах буолара сэрэйиллэр. Онон олох сайдыытын батыһан хаһаайыстыбалар хотоннорун толору механизациялаах систиэмэлэргэ кыалар кыахтааҕын, ирдэбит буолуохтааҕын өйдүөхтээхпит.

2017 сылга үүт туттарыыларын сыанатын алын кээмэйэ 45 солкуобайынан быһаарылынна, үүт туттарааччылар дохуоттара үрдүөҕэ. Үүппүтүн-астыбытын бэлэмнээр, атыылыыр "Чурапчы" ТХПК быйыл тэрийиллибитэ 20 сыла туолар. Кооператив үлэтин бары көрүҥнэригэр сыллааҕы былааннарын толорбутун таһынан инникитэ сүүтээн саҥа линиялары таһыыга, объектарын сапардыыга оҕомуоннууур, реконструкциялыыр үлэлэри ыытан кэлэ. Быйыл үүт сыахтарын реконструкциялыыр үлэлэрин салгыаҕа.

Өрөспүүбүлүкэбит Ил Дархана Е.А. Борисов 2016 сыл атырдьах ыйынааҕы 1373 №-дээх ыйааҕар олоҕуран, сылын аайы кулун тутар 21 күнүгэр Саха сиригэр сылгыһыттар идэлээх күннэрин бэлиэтиир буолуохпут. Бу күн Дьокуускай куоракка улахан тэрээһиннэр ыытыллыахтара. Ол иһигэр "Сылгыһыт куруоҕа" диэн сылгыһыттарга аналлаах хамаандалаан курэс буолуоҕа. Бу урааххха олоҕуран быйыл өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн 100 сылгы базата тутуллара былааннанар. Сылгы базатын тутуу куонкуруһа кулун тутар ый 3 күнүттэн 10 күнүгэр диэри ыытыллар.

Өрөспүүбүлүкэҕэ "Эдэр фермердэри" уонна "Дьиэ кэргэн ферматын" өйүүр граннар куонкурустара быйыл кулун тутар ыйга ыытыллыахтара. Быйыл "Эдэр фермердэри өйөөһүн" программаҕа ынах сүөһү иитиитинэн дьарыктанааччыларга гран суумата 3 мөл. солк. буолар. Гран куонкуруһугар кыттааччыларга ирдэбил сыллата күүһүрэн иһэр. Ааспыт сылларга граннары ылбыт хаһаайыстыбалар отчуоттарын тутууга ирдэбил эмиэ кытаатыытын быйылгы отчуоттааһын көрдөрдө.

Быйылгыттан саҕалаан кыра дохуоттаах дьон кэтэх хаһаайыстыба тэрилээһиннэригэр өрөспүүбүлүкэ үрдүгэн 100 мөл. солк. үп көрүлүннэ. Бу үп 100 нэһилиэккэ барыаҕа. Хайдах быһыылаахтык түҥэтиллэрэ Тыа хаһаайыстыбатын министиэристибэтин анал дьаһалынан чочуллуохтаҕа.

Тыа хаһаайыстыбатыгар бастыҥ көрдөрүүлээх нэһилиэктэргэ 2 мөлүйүөннээх 20 грант олохтонно. Былырыын биһиги улууспут Мугудай, Халар, Сылаҥ уонна Чакыр нэһилиэктэрэ ылбыттара. Быйылгы көрдөрүүгэ нэһилиэктэр куонкурускa докумуоннарын олунньу ый 27 күнүгэр кулун тутар 18-гар диэри Тыа хаһаайыстыбатын министиэристибэтигэр туттарыахтара. Нэһилиэктэр тыа хаһаайыстыбатын сайдыытыгар анал программалаахтара уонна тыа хаһаайыстыбатын салаатыгар инники сылтан көрдөрүүлэрэ улааппыта сүрүн ирдэбилинэн буолар.

Бары билэрбит курдук, кэлиҥҥи сылларга агрокластер бырайыагар улууспут үгүс нэһилиэктэригэр үлэтин хочуулаахтык саҕалаан, тыа сиригэр ыччат олохсуйуутугар, нэһилиэктэргэ тыа хаһаайыстыбатын сайыннарыы, сүөһү тоботун эбиини соруга ирдэбил быһыытынан турар. Маныаха, "Чаран" агрокластер кэниттэн, биир улахан хамсааһыны быйылгыттан Мындаҕаайы нэһилиэгэр уурааннорбут. Бу бырайыак олоһуллуутугар улууспут баһылыга А.Т. Ноговицын быһаччы орууга сүтэн. Бу бырайыак сүрүн сыалынан — тыа хаһаайыстыбатын нэнгүө тыа сирэ биир кэлимник сайдарын ситиһии буолар. Ол эбэтэр, 2014 сыллаахха тутуллубут улахан сүөһү иитэр комплекс сүрүн нирэҕинэн буолан, манна переработка көрүҥнэрэ хайыыхалаахтык сайдан, нэһилиэнньэ ороттугар үлэ миэстэтэ тахсарын, нэһилиэк кэнниттэн ситиһэр быһааннаахпыт.

Россия Президенэ В.В. Путин, өрөспүүбүлүкэбит Ил Дархана Е.А. Борисов Анал этиилэригэр тыа сирин сайыннарыыга, бэйэ бородууксуйатын оҥорон таһаарыыга, баҕарыыга кооперативнай үлэ хайысхата саамай сөбүн, табыгастааҕын ыйан тураллар. Маныаха биһиги улуус тыа хаһаайыстыбатын оро туппут, үлэһит үгүстэ дьоннох буолан, бу дьыалаҕа өрөспүүбүлүкэҕэ биир бастакынан ылсан иһэбит. Түгэнинэн туһанан, өйү-санааны саҕалааччы улууспут баһылыга А.Т. Ноговицыҥҥа, үлэ уопутун тарҕатар "Чурапчы" кооператив салайааччытыгар Н.А. Аржаковка, үрүҥ илгэни үрдүгэр бааһынай хаһаайыстыбаларга, сүөһүнү аһы бары дьыалабочиктарга, улуустааҕы тыа хаһаайыстыбатын управлениетыгар, түс бэйэм ааттыттан махталбын биллэрэбин.

А. П. ЗАХАРОВА,
тыа хаһаайыстыбатын управлениетын начальнига.

ЭҺЭРДЭЛИЙБИТ!

Ветеринарнай управлениеҕа ар сылларга сөрүөл-быраайынап үлэлээбит СӨ тыа хаһаайыстыбатыгар тутуһан, үлэ бэтэрээнэ Ульяна Михайловна МАТВЕЕВАНЫ 60 сааскынан эҺэрдэлиибит!

Эн үтүө, эҕэлэй, хомку майдын, дьоҥҥо-сэргэҕэр үтүө сыһыаныҥ бэрьибэһтэрдэр хомойбут буолар. Эйэҕэһиэх, сымыы шэнгэн, ааҕыллыбат сиэбэйдэй айыллан хаалбыккайгын ыар-баччы алгыһаҕа ааҕа дылбар хотуна, эйэҕэс эйэлээх буолуҥнаан таҥнан туттаҕыҥ.

Бэҕэһээҥит дьоҥ көрөхтөрүгэр түс-таас олоҕуҥ, бу күрдьук оруу үрүҥ-кото лаппайбат, эрэнэллэн ыһыахтыыбыккар чэгиэн-чэбдик сырыт!

ЭҺэрдини ыыппыт
Ветуправление бэтэрээннэрэ.

Биһиэхэ суруйаллар

ТӨЛӨЙГӨ - ТҮӨЛБЭЛЭР КӨХТӨӨХТӨР

Төлөй нэһилиэгэ – Чурапчы улууһун бэйэ кырыйбаҕас, баай, дириҥ историялаах нэһилиэгэ буолар. Бэйэлэ нэһилиэк торуттэммитэ 250 сылын туолар. Үбүлүөйдээх сылларыгар төлөйдөр үлэҕэ да, ааҕас ыһыахтарга да элбэхтэрэ кэхтөөхтүк кыттыылар, үлэ-хамнас күрүөмэхтэх ыһыахтар.

Бэйэлэ нэһилиэк дьоҕуй-сорҕотун тарыыт тэрээһиниэҕэ, олунньу 17 күнүгэр, бэйэ дойдулаахтара, лирика-поэт, дьоҕуй-суруйааччы Алексей Спиридонович Бродиловы төрөөбүтэ 100 сылынаар аналлаах литературнай кэпсээ буолла. "Аартык" сылгылаах Спиридонович Бродиловы төрөөбүтэ 100 сылынаар аналлаах литературнай кэпсээ буолла. "Аартык" сылгылаах кэпсээ (дириҥэстэр К.В. Пестерев) уонна олохтоох библиотека (И.С.Кузьмина) тэрээһини олус сонунтук, сэрэхтэнэ толкуйдаан, тэрийэн ыыппыттарын биллэрэбин.

Сана юбилэр, сайыннты айылҕа оргуйуулара суруйааччы мэтириэҕэ ыйаммыт. Маны Төлөй бэйэ талааннаах, кэхтөөх эҕэр дьоҥэ Егор Неустроев урууйуулаабыт. Бэлиитэ бөҕөр, компьютерный технологияҕа сайдыбыт кэмигэр ааспыт уруһуй литературнай биэчэр ис хоһоонун толору арыйан биэрэр. Бу кэнсэ Төлөй 4 түөйүөлэрэ уе түбүмэҕэлэр күнү күүтэхтэспиттэр. Дьүүллүүр субэҕэ улуустааҕы саҥа библиотека специалистара – библиотечнай синтим методиһа Дарья Пантелеймоновна Егасова, правовой отдел специалиһа Екатерина Николаевна Макарова, ааҕааччыны кытта үлэлиир отдел библиотекаҕа Наталья Гавриильевна Захарова үлэлээтилэр. Тэрээһиҥҥэ барыта 80-тан тахса уоскуйдьон кыттыбыта хоруоҕабыллыах.

Суруйааччы А.С. Бродиловы саҥа литератураларыгар биир чаҕыл нэһилиэктэ тыллаах, төрөөбүт дойдубут кэрэ айылаҕатын, хаһыаттарбыт аналастарын, таптал сыдьаҥ нэһилиэгин, күүрэллэх үлэни хөбүйбүт дьоно буолар. Оттон да иһин кимин хоһоонноруттэн элбэх ырыа айыллыбыта. Бастакы түбүмэх поэт ырыа буолбут хоһоонноруттэн ансамбльдыыллан толоруу буолла. Дьүүллүүр субэ ансамбльдэрэ тапсаҕа-саҥа болҕомтоҕо уурбуттарын, кустаах ардахан ыллаабыттарын хоруоҕабыллыбыт.

Иккис түбүмэх – бүйүн-поэт хоһоонноруттэн дьүүлүүгү. Бу түбүмэҕэ барыта суруллаах айымньылаахтыктыс, барыта хоһоонноруттэ-түбүнэн уратыта тыллаахтар ааҕан дьүүлүүгүнү толордулар. Оттон үһүс түбүмэҕэ "Төлөй сиро-үйэҕэ сирэ" темаҕа толоруу буолла. Төлөйдөр пиэтэрин тыллаах Иван Гимиев толоруу буолла. Төлөйдөр пиэтэрин тыллаах Иван Гимиев толоруу буолла, оттон мелодиялаах Петр Петрович Хонтоһоев суруйбуттар.

Түмүк маанылык буолла. Бастакы миэстэ - "Чаҕыл" түөлбэ (сал. Анна Серафимовна Алексеева), иккис - "Сардаана" түөлбэ (сал. Сардаана Николаевна Пермякова), үһүс - "Тускул" түөлбэ (сал. Вера Владимировна Дьячковская) буолуннулар. Оттон "Чочур" түөлбэ (сал. Галина Ивановна Корнина) бэрт кэрэнэн хаалыы аһыт сүрэхтэнэ бэлиэтэнэр.

Наталья ЗАХАРОВА.

ТАЙЫНАНЫ ИТАЛИЯ ЫҢЫРАР

Аттыбытынар арҕаасталлаахтаах дьон хайдах? Бэйэ ааҕыллыбатын айбырыыллаах Марианна Николаевна Романова – Тайыынаа бэйэлэ төхсүһүүлээх түмүктэммит «Play-2017» диэн норуоттар икки ардыларынааҕы интернет-куонкурускэ Мэссэ Сэмэнэ тыллаарыыр. Тайыынаа бэйэлэ ыллыбыттар «Мин кэпэр аналлаабыт» этно-композициятынан кыттан бастакы степеннээх лауреат аатын ылбыт, ыам ыйыгар Италияҕа норуоттар икки ардыларынааҕы фестивальга кыттарга ыҥырыллыбыт.

Марианна Николаевна – Сунтаар Куокунутуттан төрүттээх. Саха фольклорун кырыктаан этиэр-хаһыаттар институтун Саха государственнай университет культурологияҕа салаатын сиппиэстэлээх бүтэрбитэ. Университеҥҥа үөрэнэр кэмигэр ыллыыр талаанын РФ народнай артыыһа Юрий Егорович Шамонов айар мастарыскайыгар сирдэтэн аҕалбыта. Онно эстрадный ырыа кистэлэҥнэригэр уһуйуллубута. 1999 с. Государственнай эстрада театрын ырыаһытынан үлэлии саҕаламмыта. Мирослав Егоровтыын, Иванна Иванованыын «Тэбэскэт» болҕох төрөппүт тэрилэн тиэрэлээн этно ыллаабыттара.

Чурапчы спортсмена Николай Романовтыын ыал буолан, үс оҕо иитэн, аҕата буолар дьоҕу биллэллэр. Николай Николаевич Чурапчыларга гимназияҕа 21-с сылын физкультуура учуутальынан сиппиэстэлээхтик үлэлиир.

Тайыынаа Чурапчыга кэлээт, П.М.Репастинов аатынан Чурапчылааҕы народнай театрга норуот айымньытын отделын собиэтиссэйинэн үлэлээбитэ. Валерий Федоров – Валерийын дуэтынан «Эйигэҕэ эрэ» диэн ырыалары ороспуубулукатээри «Этиэн хомуос» биримийэбэ «Сана сүүрээн» номинациятын буолбута. Төлөйдөр үлэлиир комиэтэр «Виано» эстрадный ырыа студиятын аһан оҕолору дьарыктаабыта. Үһүйбүт оҕолоро улуустааҕы, ороспуубулукатээри ырыа көрүөхтэриттэр кыайыылаахтаан күн бүгүҥҥэ диэри буолан тураллар. Вера, Наля Корякиналар дуэттара олус испит көрө этэ. Сардаана Кузьмина ыллаабыккына, хорооччу дуоһалыын сыаналаан. 2006-2008 сс. Марианна Николаевна улуустааҕы пиэтэлиэнэ эстрадный ырыа студиятын аһан, оссо элбэх оҕону үһүйбүта.

Тайыынаа педагог, ырыаһыт эрэ буолбатах, түүнтэн суоллаах-иистэнэ мелүүкэт быһыытынан эмиэ үлэлиир. Авторскай ырыаларын альбом оногон, киэҥэскэ ыччатыгар хаһыаттарын, бар дьоҥуттар бэлэх ууган сырдык ыра санаатын салайтаран, Дьокуускай куораҕа киирэн Арктикатааҕы государственнай культуура уонна искусство институтун факультет салаатын учуутальынан үлэлии сылдьан хас да ырыатын студиояҕа умуллараабыта. Онтороробут, альбомнаах тахсарга бэлэм ырыалара харчыттан ыйаан күн сирин көрбөккө, иккитэчиэс тиэрилиэбэккэ сыталлар. Ыллам ырыалаах Тайыынаа норуокка ессө хомойбөт тыллаах ыһыаннаах, тамаҥа быһыытынан ороспуубулукатээ биллэр.

Марианна Николаевна 2016 с. Чурапчы улууһун «Уоруу» Оҕо дьоҕурун сайыннарар киинэтэ «Ырыалаах ыччат» диэн ааттаах ырыа фестиваль курдуһуогун салайааччытынан үлэлиир. Курдуһуогун иһинэн саастарынан арааран «Уоруу», «Сырдык саҥа», «Уһуйар дорҕоонноор» ансамбльдэрэ салайан дьарыктыыр. Кыракый ыччатыгар тойукка, норуот ырыытыгар, хомуска, эстрадный ырыаҕа бастакы хардыыларын оногорро үгүйэр. Бэйэтин үлэтин кордерор 2011с. «Саҥалаар», 2013 с. «Тайыынаа дьоҕуторун тумор», 2014 с. «Ырыа ыллыыһын батыһан», 2015 с. «Дьоҥҥо дьоҕу бэлэхтээх» (Мариинналар конкурстарэ), 2016 с. «Сырдык ырам ыччатыгар» бырайыктарын онторотоох, тэрийээччи, режиссер, сценарист, ыытааччы быһыытынан үрдүк таһымнаах кордорбо.

Дьиэтэр тахсыахтах, аҕас кырыыктаах алмааска тэҥнэһэр. Тайыынаа ыччатынан Италияҕа тиийэн саха этническай культуратын оссо үрдүк таһымнаах пааварыытын биэрэрэбит.

Елена Петровна СИВЦЕВА,
Олоҥхо дьоҕотун иһинэн үлэлиир «Уоруу» оҕо дьоҕурун сайыннарар киин педагога, РФ уопсай үөрэхтээһинин Бочуоттаах үлэһитэ.

БИЛЛЭРИИЛЭР / ОБЪЯВЛЕНИЯ

Егор Семенович Данилов аатыгар 14.04.2014. бэриллибит МААШ сериятын 751806 №-дээх сибидиэтэлэстибэ суолтутунан, дьиэҥэ суоҕунан аннулиллар.

Болҕомтоҕо ыйаныллыбыт олохтоохтор

ДЬЯЧКОВСКАЙ Михаил Михайлович - II

эмиэхэ ыалдьан олохтон туоратыыбытынан, көрсүһүннэр Елена Степановнаҕа ааҕылларбыт, барыы биирэ төрөөбүт-төрүттэр, хаһаайдуу аймахтарынар, чугас дьоҥуттар диринэ культуразмальын тэрээһиниттэн.

«Болҕомтоҕо ыйаныллыбыт» МТ дьаһалтатын уонна пенсионердар сойуустарын.

Убластыыр эрэлийбит, үлэ бэтэрээнэ, Дириҥ бэйэлээтиҥ олохтообо, ер сылларга дегээнэ, интернационал повременнай үлэһитэ

ПОПОВА-СОЛДАТОВА Мария Петровна

бу дьыл, кулун тутар 3 күнүгэр ыарахан ыарыыттан олохтон туоратыыбытынан, ааҕылларбыт Жанна, Анжела, Петра, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр дириҥ куттуразмальын тэрээһиниттэн.

Бииргэ төрөөбүттэр Бэкэлэковтар, Антреевтар.

Куттуразмальга тэрээһиттэх

- Күндү бэтэрээн үлэһитэрэ Попова Мария Петровна олохтон туоратыыбытынан, ааҕылларбыт, сиэннэригэр Дириҥэрю ааҕылларын холкутатыы.

- Хотугу ыллык кырдьаҕастыы, тыыл, үлэ бэтэрээнэ, түөлбэтэрин күндүтүк саныыр олохтообо Попова Мария Петровна олохтон туоратыыбытынан, ааҕылларбыт, сиэннэригэр, аймахтарынар. Хотугу нэһилиэгин Д. Васильев аатынан уолусса олохтообото.

Кылаабынай редактор – **А.А. ЗАХАРОВ.**
Эйгэлэтэр секретэрэ, сурук саҥата – **А.Н. ЗАХАРОВА.**
Экономика, тыл хаһаайыстыбатын отдела – **А.М. СЛЕПЦОВ.**
Корреспонденттар – **О.В. ЖИРКОВА, С.А. ЖЕНДРИНСКЭЙ.**
Типаһчы – **Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.**
Бэлэтэлээччилэр – **С.А. ПАВЛОВ, Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.**

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствата, Чурапчы улууһун "Сана олох" редакционнай-издательскай холбоһуктаах автономнай учреждение. Российскай Федерация Роскомнадзор СР управлениетынан 2012 с. кулун тутар 15 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ – ПИ №14-0238.

Сана олох

ААДЫРЫСПЫТ: 678670, Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а". Телефоннарбыт: редактор – 41-332, отделлар – 41-265, 41-358. E-mail: sanaoloh@mail.ru, сайт: sanaolch.ru

Бэчээккэ сакаас: № 24 (11334). Кээмэйэ: 1 б.т., лиис. Тираж: 1648. Хаһыат сыаната: 10 солк.

Автор сүрэҕэ эппэтэ саҥа редакция тахсаныыгар мэтирии ол түбэр буолбат. Сүрэхэ ыйыллыбат сыһыаннаах материаллары хаһыат редакциятыгар эппиэтинэһэ суох.

Хаһыат бэчээккэ бэриллэр графига: 16 ч 00 м. Бэчээккэ бэрилиннэ: 16 ч 00 м. "Сана олох" редакционнай-издательскай холбоһука 6.03.2017 с. офсетка бэчээттэннэ. Аадырыыба: 678670, Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а". Индекһэ: 54907. Хаһыат надписьэ усталэ: оптуоруннньукка, чэлгиэргэ уонна субуотаҕа тахсар.